

Ora pro nobis

OP de toren van de middeleeuwse Eusebiuskerk in Arnhem, die men bezig is te restaureren, heeft de beeldhouwer Vreeling een aantal figuren neergezet, die ontleend zijn aan de beeldverhalen van Walt Disney en Marten Toonder. Op een hoogte van zeventig meter zie je dat niet zo duidelijk, maar de fotografen hebben Ollie B. Bommel, Tom Poes, Wammes Waggel en Pluto de hond met hun lenzen duidelijk herkenbaar naar beneden gehaald en elke twijfel omtrent hun identiteit weggenomen. En nu zitten we met de brokken. Een deel van de Arnhemmers vindt dat het niet te pas komt, een ander deel ziet er geen kwaad in. Laten we de voorstanders het eerst aan het woord.

Hun argument is niet mis en luidt, dat de middeleeuwers precies hetzelfde gedaan hebben. Bekijk het snijwerk maar eens van hun koorbanken en de waterspuwers op het dak van hun kathedraal. Grapjasserij, anders niet. Wie in de Bosse Sint Jan aandachtig rondloopt, ziet de vreemdste fantasieën en boven op de Notre Dame van Parijs is het helemaal een dolle kermis. Ja, zeggen de tegenstanders, maar dat waren „persoonlijke scheppingen”. Iedere beeldhouwer hakte tenminste zijn eigen nachtmerrie uit het hem toegewezen blok, terwijl een stenen Donald Duck alleen maar een ruimtelijke kopie van het bekende plaatje is. Dit is geen „kunst” meer. Ziedaar de argumenten voor en tegen. Op dit niveau gevoerd lijkt mij het twistgesprek volkomen uitzichtloos. Het wordt dan een kwestie van smaak en dat is nu juist het onderwerp, waarover niet te twisten valt. Kunnen we niet wat dieper graven? Mij dunkt, dat dit mogelijk is.

HET gaat er niet om, dat die beeldhouwers van vroeger creatief leuk waren, terwijl de figuurtjes op de Sint Eusebius de pasklaar gemaakte leukheid van 'n paar tekenaars imiteren. Het gaat er om, dat de leukheid van Mickey Mouse buiten alle religie staat en niet op een kerk thuis hoort. Want wie in die oude waterspuwers en pilaarbijters uitsluitend malligheid ziet, vergist zich. Zij waren de tegenpool van de engelen en heiligen, die in serene ernst over de huizen van zo'n middeleeuwse stad keken. Zij ontkenen, wat hen bezielde. Het hoge streven, waaruit zo'n kathedraal was opgebouwd, dat spuwden zij werkelijk uit. Zij vormden de satanische keerzijde van de middeleeuwse medaille. Wie deze duivels, griffioenen, chimères, gargouilles, draken en grijnzende bultenaars alleen maar als grapjasserij verstaat, begrijpt niet de diabolische achtergrond van deze scherts. Scherts was het. Maar die humor bestond slechts bij de gratie van de diepe ernst der zaligen. Het was het tandenknaarsende, grijnzende en brakende protest der verdoemden. Stonden de

heiligen in de vrome overhuiving van het portaal, de verworpenen spuwden het vulle gootwater van de daken uit. Zij hoorden bij de eenheid van dezelfde conceptie. Want wie in een hemel gelooft, gelooft ook in een hel. Samen belichaamden zij dezelfde gedachte, maar ieder aan de uiterste grens ervan. Zij zaten in hetzelfde schuitje. En het schuitje was de Kerk.

EN waar zit nu Popeye the Sailorman? Hij hoort bij geen van beiden. Hij is niet eens uitgeworpen, want hij is er nooit in geweest. Deze matroos vaart op een andere boot, dat met het kerkschip niets te maken heeft. Hij vaart uitsluitend voor zijn genoegen. Hij is het produkt van een gigantisch amusementsbedrijf en elke poging om hem op de goot van een kathedraal te zetten gaat uit van een bodemloos misverstand. Wie Sint Bernardus op een bioscoop zet, maakt zich belachelijk. Maar even ridicul is het, om Bruintje Beer op een kerk te plaatsen. Een ketter hoort bij een kerk en hij is er soms de steunbeer van. Ook de duivel hoort erbij, want hij is een engel, zij het een gevallen. Zij allen hebben iets uitgespuwd en dat kan men slechts doen, als men er eerst vol van was. Maar met de figuren van Walt Disney zijn wij in het niemandsland der volkomen indifferentie. De heer Disney zou zichzelf doodlachen, als hij hoorde dat men in Nederland een dergelijke versiering overwoog. Hij zou zich afvragen: *geloven* ze daarginds nog? Deze vraag is even kwetsend als juist. Wie een godshuis met stripfiguren meent te verlevendigen, ziet óf in de beeldroman een religieus gegeven óf in de Kerk een cabaret. Gescheiden bezitten zij ieder hun waarde, zij het op verschillend niveau. Gecombineerd leveren zij onzin op. Dat dit juist Sint Eusebius moest gebeuren, is een tragische bijzonderheid. Want hij was, in de tijd toen men beide waarden nog uit elkander hield, de patroon van de wegers en lokers. Santo Eusebio, ora pro nobis.

GODFRIED BOMANS

Het weerbericht

geldig tot hedenavond luidt: Veranderlijke bewolking en bijna overal droog. Zwakke tot matige wind tussen west en noord, later uit uiteenlopende richtingen. Vooral in het noorden van het land iets warmer.

ZONDAG 15 JULI:

Zon op: 04.37 — Onder: 20.54
Maan op: 19.03 — Onder: 02.46

MAANDAG 16 JULI:

Zon op: 04.38 — Onder: 20.53
Maan op: 20.02 — Onder: 03.34